

ACTA UNIVERSITATIS NICOLAI COPERNICI

INSTYTUT ARCHEOLOGII

ARCHEOLOGIA XLI

Nauki
Humanistyczno-Społeczne
Zeszyt 471

Toruń 2025

Rada naukowa

*Ivana Boháčová, Wojciech Chudziak, Krzysztof Cyrek,
Janusz Czebreszuk, Andrzej Kokowski, Stanisław Kukawka,
Mykolas Michelbertas, Mariusz Mielczarek, Aleks Pluskowski*

Recenzenci

*Marcin Danielewski, Radosław Janiak, Maciej Kaczmarek, Jacek Kowalewski,
Marcin Majewski, Andrzej Michałowski, Joanna Piątkowska-Małecka,
Iwona Sobkowiak-Tabaka*

Redaktor naukowy

Jacek Gackowski

Redaktor techniczny

Małgorzata Markiewicz

Manager czasopisma

Łukasz Czyżewski

Projekt okładki

Krzysztof Skrzypczyk

Printed in Poland

© Copyright by Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Toruń 2025

ISSN 0860-1232

ISSN 0137-6616

Czasopismo jest wydawane na zasadach licencji niewyłącznej

Creative Commons i dystrybuowane w wersji elektronicznej open access
poprzez Akademicką Platformę Czasopism

Wersja papierowa jest dostępna w druku na żądanie na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.umk.pl

REDAKCJA czasopisma

„Acta Universitatis Nicolai Copernici. Archeologia”

Instytut Archeologii, Wydział Nauk Historycznych UMK

ul. Szosa Bydgoska 44/48, 87-100 Toruń

DRUK: Drukarnia Wydawnictwa Naukowego UMK

SPIS TREŚCI

<i>Od Redakcji</i>	7
--------------------------	---

ARTYKUŁY

Beata Bielińska-Majewska <i>Stanowiska „piaskowe” w kontekście ochrony dziedzictwa archeologicznego – kilka uwag na przykładzie schyłkowopaleolitycznego kompleksu krzemienic w Brzozie (Toruń-Rudak)</i>	11
Maciej Urban <i>Terytorialność i przemoc w kulturze brzesko-kujawskiej. Perspektywa archeologiczna</i>	49
Kamil Adamczak, Jerzy J. Langer, Robert Żukowski <i>A short note on the birch tar residues from the Neolithic vessel of the Brześć Kujawski culture from Nowy Drzewicz (Central Poland)</i>	67
Filip Marciniak <i>Brązowa siekierka z Cieląt, pow. brodnicki, woj. kujawsko-pomorskie</i>	75
Jarosław Kopiasz <i>Alternatywna interpretacja wałów osiedla obronnego kultury lużyckiej w Biskupinie w świetle analiz materiałów źródłowych i ekspertyz</i>	85
Jędrzej Kubiak, Franciszek Przybylak <i>Nowe znalezisko siekierki z tulejką typu Giżycko z Kalu, pow. węgorzewski</i>	129
Daniel Makowiecki, Marek Wróbel <i>Gospodarka zwierzętami we wczesnej epoce żelaza oraz w okresie wpływów rzymskich w regionie Równiny Kościańskiej i w Dolinie Baryczy</i>	143
Małgorzata Kurzyńska <i>Archiwalne cmentarzysko w Starych Marzach, pow. świecki</i>	169
Jan Marjak, Jakub Mosiejczyk <i>Ślady osadnictwa z okresu rzymskiego w okolicach Raciąża, pow. płoński</i>	193
Gerard Wilke <i>Słowiańskie mosty na terenie północno-wschodnich Niemiec i ich tło kulturowe</i>	215
Mateusz Magalski, Dariusz Poliński <i>Zbiór przedmiotów żelaznych z czasów historycznych z badań archeologicznych na grodzisku w Gzinie w ziemi chełmińskiej</i>	353

Krzysztof R. Prokop

Eksploatacja miejsc wiecznego spoczynku członków staropolskiego episkopatu na terenie współczesnej Polski (uwagi historyka kultury materialnej – propozycje badawcze) 367

VARIA

Gustaw A. Zabojszcz

Seminarium poświęcone pamięci Andrzeja Z. Bokińca (1961–2021), Toruń, 22 października 2025 roku 417

Jacek Bojarski, Magdalena Malak

Forum historyczno-edukacyjne „Region kujawsko-pomorski w przeszłości. Dziedzictwo królów”, Toruń, 17 października 2025 roku 427

Jacek Gackowski

Toruńskie spotkanie Zespołu Badań nad Zjawiskiem Masowego Deponowania Dóbr, Toruń, 17 maja 2024 roku 431

Jacek Gackowski, Waldemar Chorążyczewski

Inauguracyjne seminarium z cyklu „Archeolodzy toruńscy. Pamięć i osiągnięcia”, Toruń, 28 stycznia 2025 roku 437

Jacek Gackowski, Waldemar Chorążyczewski, Magdalena Malak

Konferencja naukowa „W 100-lecie Instytutu Bałtyckiego w Toruniu”, Toruń, 10 grudnia 2025 roku 443

Jacek Gackowski

Wernisaż wystawy pt. „Protesty społeczności studenckiej z 1981 roku w materiałach fotograficznych Dariusza Czerniakowskiego – absolwenta archeologii UMK”, Toruń, 11 grudnia 2025 roku 451

Małgorzata Markiewicz

Bibliografia zawartości tomów „Acta Universitatis Nicolai Copernici. Archeologia”. Tomy XXI–XL (1993–2024) 459

KRONIKA

Prof. dr hab. Janusz Krzysztof Kozłowski (21.08.1936–17.01.2025)

(Krzysztof Cyrek, Łukasz Czyżewski, Magdalena Sudol-Procyk) 499

Prof. dr hab. Andrzej H. Kola (17.01.1940–19.12.2025). Pierwszy absolwent archeologii na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Wybitny badacz i znawca archeologii historycznej. Nauczyciel akademicki. Współtwórca uniwersyteckiego ośrodka archeologii podwodnej (Jacek Gackowski) 505

Prof. dr hab. Jacek Woźny (20.08.1962–28.12.2025). Absolwent toruńskiej archeologii.

Rektor Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Radny województwa kujawsko-pomorskiego (Jacek Gackowski) 529

SUMMARIES

ARTICLES

Beata Bielińska-Majewska

“Sandy” sites in the context of archaeological heritage protection – a few remarks based on the example of the Final Palaeolithic flint scatters complex in Brzoza (Toruń-Rudak) 48

Maciej Urban

Territoriality and violence in the Brześć Kujawski culture. Archaeological perspective 64

Kamil Adamczak, Jerzy J. Langer, Robert Żukowski

Wyniki analiz pozostałości dziegciu na naczyniu kultury brzesko-kujawskiej z Nowego Drzewicza na Mazowszu 73

Filip Marciniak

The bronze axe from Cielęta, Brodnica district, kujawsko-pomorskie region 83

Jarosław Kopiasz

An alternative interpretation of the ramparts of the defensive settlement Lusatian culture in Biskupin in the light of analyses of source materials and expert reports 125

Jędrzej Kubiak, Franciszek Przybylak

New discovery of a socketed axe of the Giżycko type from Kal, Węgorzewo district 142

Daniel Makowiecki, Marek Wróbel

Animal management in the Early Iron Age and the period of Roman influence in the region of the Kościan Plain and the Barycz Valley 165

Małgorzata Kurzyńska

Archival cemetery in Stare Marzy, Świecie district 191

Jan Marjak, Jakub Mosiejczyk

Traces of Roman Period settlements in the vicinity of Raciąż, Płońsk district 213

Gerard Wilke

Slavic bridges in northeastern Germany and their cultural background 348

Mateusz Magalski, Dariusz Poliński

A collection of iron objects from historical period from archaeological research at the hillfort in Gzin in the Chełmno Land 365

Krzysztof R. Prokop

Exploration of the eternal resting places of members of the Old Polish episcopate in modern Poland (comments of a historian of material culture – research proposals) 413

VARIA

Gustaw A. Zabojszcz

Seminar in memory of Andrzej Z. Bokiniec (1961–2021), Toruń, 22 October 2025 425

Jacek Bojarski, Magdalena Malak

Historical and educational forum “The Kuyavian-Pomeranian Region in the past. The legacy of kings”, Toruń, 17 October 2025 429

Jacek Gackowski

Toruń meeting of the Mass Goods Deposition Research Team, Toruń, 17 May 2024 435

Jacek Gackowski, Waldemar Chorążyczewski

Opening seminar from the series “The archaeologists of Toruń: memory and accomplishments”, Toruń, 28 January 2025 442

Jacek Gackowski, Waldemar Chorążyczewski, Magdalena Malak

Academic conference “On the 100th anniversary of the Baltic Institute in Toruń”, Toruń, 10 December 2025 449

Jacek Gackowski

Vernissage of the exhibition titled “1981 protests of NCU student community in the photographic material by Dariusz Czerniakowski: an NCU archaeology alumnus”, Toruń, 11 December 2025 457

Małgorzata Markiewicz

Bibliography of volumines of “Acta Universitatis Nicolai Copernici. Archeologia”. Vol. XXI–XL (1993–2024) 496